

Б.И.Латинов
мустақил изланувчи

ҲУҚУҚНИ МУҲОҒАЗА ҚИЛУВЧИ ОРГАНЛАР ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ ИНСТИТУТЛАРИ ҲАМКОРЛИГИНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ

Аннотация: в статье исследованы правовые основы сотрудничества правоохранительных органов и институтов гражданского общества, проанализированы отличительные особенности нормы законодательства.

Ключевые слова: правоохранительные органы, институт гражданского общества, сотрудничество, право.

Аннотация: мақолада ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ва фуқаролик жамияти институтлари ҳамкорлигининг ҳуқуқий асослари ўрганилган, қонунчиликнинг ўзига хос жиҳатлари таҳлил этилган.

Калит сўзлар: ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, фуқаролик жамияти институти, ҳамкорлик, ҳуқуқ.

Annotation: in this article were researched legal bases of cooperation of law enforcement agencies and instit of civil society, were analysed distinctive features of standard of the legislation.

Key words: law enforcement agencies, institute of civil society, cooperation, law.

Ҳуқуқий давлатда муҳим аҳамиятга эга бўлган ҳар бир ижтимоий масала, муносабатлар қонун ҳужжатлари билан ҳуқуқий тартибга солинади. Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг фуқаролик жамияти институтлари билан ҳамкорлиги ҳам ўз аҳамиятига кўра шундай ижтимоий муносабатлар тизимини ташкил этади.

Ўзбекистонда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг фуқаролик жамияти институтлари билан ҳамкорлигининг ҳуқуқий асосларини тадқиқ этишда, аввало, мазкур масаланинг ижтимоий аҳамияти, кенг қамровли экани, ўта долзарблигини эътибордан қочирмаслик лозим.

Ўзбекистон Республикаси миллий қонунчилик тизимида давлат органларининг нодавлат нотижорат ташкилотлари билан ҳамкорлигига оид муносабатларни ҳуқуқий тартибга солишга қаратилган 30 дан ортиқ ҳуқуқий нормалар мавжуд. Улар 10 дан ортиқ амалдаги қонунлар ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда ўз ифодасини топган [11]. Улар жумласига Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодекси ва “Жамоат бирлашмалари тўғрисида” ги, “Касаба уюшмалари, унинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида” ги, “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида” ги, “Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида” ги, “Нодавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида” ги, “Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида” ги, “Ўзбекистон Республикасида ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисида” ги, “Жамоат фондлари тўғрисида” ги, “Нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолиятининг кафолатлари тўғрисида” ги, “Экологик назорат тўғрисида” ги, “Ижтимоий шериклик тўғрисида” ги ва бошқа Ўзбекистон Республикасининг қонунларини киритиш мумкин.

Масалан, Ўзбекистон Республикаси

Конституциясининг 58-моддасида қайд этилишича, “Давлат жамоат бирлашмаларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига риоя этилишини таъминлайди, уларга ижтимоий ҳаётда иштирок этиш учун тенг ҳуқуқий имкониятлар яратиб беради”. Дарҳақиқат, давлат аввало, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ва фуқаролик жамияти институтлари ўзаро ҳамкорлиги учун тенг шароитларни таъминлашни ўз зиммасига олмоқда. Бу ҳамкорлик учун энг муҳим ва зарур бўлган ҳуқуқий асос сифатида баҳоланиши лозим. Қолаверса, бу норманинг Конституция даражасида мустаҳкамланиши давлат томонидан бундай демократик институтларнинг эмин-эркин ҳаракати учун яратилган шароитдир.

Шунингдек, Асосий Қонуннинг 121-моддаси иккинчи қисмига асосан, “Қонунийлик ва ҳуқуқий тартиботни, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилишда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга жамоат ташкилотлари ва фуқаролар ёрдам кўрсатишлари мумкин” лиги белгиланган. Мазкур норма прокуратура фаолиятининг конституциявий асосларини ёритувчи моддада акс этган. Бу қондан айнан ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ва фуқаролик жамияти институтлари ўзаро ҳамкорлигига имкон яратадиган фундаментал асос сифатида изоҳлаш мумкин. Бу орқали нафақат прокуратура, балки барча ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг жамоат бирлашмаларининг ҳамкорлиги асосида иш олиб бориш мумкинлиги белгиланмоқда.

“Жамоат бирлашмалари тўғрисида” ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг 5-моддасида қайд этилишича: “Давлат жамоат бирлашмалари ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига риоя этилишини таъминлайди ҳамда Конституцияга мувофиқ улар ўз уставларидаги вазифаларни бажаришлари учун шарт-шароит яратилишига кафолат беради” [5]. Яна бир мисол. Ўзбекистон Республикасининг “Нодавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида” ги Қонунининг 4-моддасига асосан, “Давлат нодавлат нотижорат ташкилотларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига риоя этилишини таъминлайди, уларга ижтимоий ҳаётда иштирок этиш учун тенг ҳуқуқий имкониятлар яратиб беради. Нодавлат нотижорат ташкилотларининг алоҳида ижтимоий фойдали дастурларига давлат кўмак кўрсатиши мумкин” [7], деган қоида ўз ифодасини топган.

Шу каби ҳуқуқий нормани 2003 йил 29 августда қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг “Жамоат фондлари тўғрисида” га Қонунининг 8-моддасида ҳам кузатиш мумкин. Унда белгиланишича, “фондларнинг давлат органлари билан ўзаро муносабатлари ижтимоий шериклик, юридик ва жисмоний шахсларнинг ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш асосида курилади. Давлат органлари фондларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига риоя этилишини таъминлайди, фондларнинг ижтимоий аҳамиятга молик дастурлари ва лойиҳаларини қўллаб-қувватлаши мумкин. Шу билан бирга давлат органлари ва уларнинг мансабдор шахслари фондлар фаолиятига аралашишга, шунингдек, фондларнинг давлат органлари ва уларнинг мансабдор шахслари фаолиятига аралашишга йўл қўйилмайди” [10].

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 28-моддасида белгиланишича, “иш берувчиларнинг жамоат бирлашмалари ихтиёрий жамоат ташкилотлари сифатида тузилиб, фаолият юритади. Уларнинг мақсади иқтисодиётни, тадбиркорлик

ташаббусини ривожлантириш, самарадорлигини ошириш, шунингдек, давлат ҳокимияти ва бошқарув органларида, касаба уюшмалари ҳамда ҳодимларнинг бошқа вакиллик органлари билан ўзаро муносабатларда корхоналар, улар мулкдорларининг манфаатларини ифода этиш йўли билан ижтимоий шерикликни амалга ошириш, ҳужалик ва меҳнатга оид муносабатлар соҳасида уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишдан иборатдир”.

Шунингдек, мазкур кодекснинг 52-моддасида белгиланишича, “жамоа келишувларида ижтимоий шериклик ҳамда уч тарафлама ҳамкорликни ривожлантириш, жамоа шартномаларини тузишга кўмаклашиш, меҳнат низоларининг олдини олиш, меҳнат интизомини мустақамлаш тўғрисидаги қоидалар назарда тутилиши мумкин” [9]. Мазкур нормани хорижий мамлакатлар амалиёти, уларнинг қонунчилигидаги меҳнат соҳасидаги ижтимоий шериклик муносабатларини тартибга соладиган ҳуқуқий нормаларга қиёслаш мумкин.

Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ва фуқаролик жамияти институтлари ўзаро ҳамкорлигига оид нормалар “Нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолиятининг қафолатлари тўғрисида” Ўзбекистон Республикаси Қонунини ҳам ўз ифодасини топган.

Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида давлат органларининг нодавлат нотижорат ташкилотлари билан ҳамкорлигига оид махсус нормалар ҳам мавжуд. Хусусан, “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида”ги Қонунининг 12-моддасида Вазирлар Маҳкамасининг нодавлат нотижорат ташкилотлари билан ўзаро муносабатларига оид нормалар ўз ифодасини топган бўлиб, унга асосан: “Вазирлар Маҳкамаси ўз ваколатига кирувчи масалалар юзасидан нодавлат нотижорат ташкилотлари билан ўзаро ҳамкорлик қилади ва қонун ҳужжатларига мувофиқ уларга зарур кўмак кўрсатади” [2]. Албатта, аксарият ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг ижро ҳокимияти тизимидаги қиришини эътиборга олсак, Вазирлар Маҳкамаси даражасидаги ҳамкорлик улар учун ҳам ўз функционал вазибаларини амалга оширишда муайян имкониятлар яратди.

Юқоридаги қондан ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ва фуқаролик жамияти институтлари ўзаро ҳамкорлигига оид муҳим норма сифатида баҳолаш лозим. Чунки, Вазирлар Маҳкамаси Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 98-моддасига асосан, ижро этувчи ҳокимиятни амалга оширади. Айнан унга нодавлат ташкилотлари билан ҳамкорлик қилиш ваколатини ҳуқуқий жиҳатдан мустақамланиши бу Ўзбекистонда давлат ва нодавлат нотижорат ташкилотлари ўзаро ҳамкорлиги ҳуқуқий тартибга солинганлигини англатади.

Ўзбекистонда фуқаролик жамияти институтларини давлат органлари билан шериклигининг яна бир муҳим шакли, яъни қонун ижодкорлигидаги ўзаро ҳамкорлик масалалари ҳам миллий қонунчилигимизда ўз ифодасини топган. Хусусан, Ўзбекистон Республикасининг “Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида”ги Қонунининг 20-моддасида лойиҳаларни жамоатчилик муҳокамасидан ўтказишга оид қоидалар белгиланган бўлиб, унга асосан: “Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларининг жамоатчилик муҳокамаси манфаатдор давлат органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ҳамда бошқа ташкилотлар вакиллари, олимлар ва мутахассислар иштирокида

ўтказилади” [3]. Бу қоида нодавлат нотижорат ташкилотларининг қонун ҳужжатларини жамоатчилик экспертизасидан ўтказишдаги иштирокига ҳуқуқий асос бўлади.

Мамлакатимиздаги қатор ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, хусусан Прокуратура органлари, Адлия вазирлиги, Ички ишлар вазирлигига ўз ваколати доирасида айрим қонун ости ҳужжатларини ишлаб чиқиш ваколати берилган. Айнан шу жараёнда жамоат ташкилотлари вакилларини кенг жалб этиш, лойиҳаларни улар иштирокида муҳокама қилиш ўзаро ҳамкорликнинг муҳим йўналишидир. Бу орқали тайёрланаётган норматив-ҳуқуқий ҳужжат нодавлат нотижорат ташкилотлари вакилларининг фикрлари асосида янада бойитилади, инсон ҳуқуқларининг айрим йўналишларига (масалан, ногиронлар, аёллар ва ҳ.к.) янада эътибор кучайтирилади. Шунингдек, қабул қиланаётган норматив-ҳуқуқий ҳужжатнинг янада мукамал ва халқчиллиги таъминланади.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг “Жамоат фондлари тўғрисида”ги Қонун 8-моддасида фондларнинг давлат органлари билан ўзаро муносабатлари алоҳида кўрсатилган. Унга асосан, “Фондларнинг давлат органлари билан ўзаро муносабатлари ижтимоий шериклик, юридик ва жисмоний шахсларнинг ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш асосида қурилади. Давлат органлари фондларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига риоя этилишини таъминлайдилар, фондларнинг ижтимоий аҳамиятга молик дастурлари ва лойиҳаларини қўллаб-қувватлашлари мумкин” [10].

Айрим қонун ости ҳужжатларида ҳам ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг фуқаролик жамияти институтлари билан ҳамкорлигига оид нормаларни учратамиз. Масалан, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Кенгашининг 2010 йил 30 декабрдаги 153-II-сонли Қарори билан тасдиқланган “Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати томонидан Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг йиллик ҳисоботини ва Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирининг давлат бошқаруви органлари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ва назорат тузилмалари томонидан қонунларнинг ижро этилиши ҳолати тўғрисидаги ахборотини кўриб чиқиш Тартибининг 17-бандига асосан, “Сенат кўмитасининг мажлисига Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг вакиллари, шунингдек давлат бошқаруви органлари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ва назорат тузилмаларининг раҳбарлари таклиф қилинадилар. Сенат кўмитасининг мажлисига давлат органларининг, нодавлат нотижорат ташкилотлар, илмий муассасаларнинг вакиллари, мутахассислар ва олимлар, ҳужалик юритувчи субъектларнинг вакиллари, шунингдек оммавий ахборот воситаларининг вакиллари таклиф қилиниши мумкин” [8]. Бу ҳам ўзаро ҳамкорликни йўлга қўйиш учун муҳим имконият сифатида баҳолашни мумкин.

Юқорида қайд этилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда давлат ва нодавлат ташкилотларини ижтимоий шериклигининг у ёки бу жиҳатларига оид муайян қоидалар учрасада, 2010-2015 йилларга қадар Ўзбекистон Республикасида ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ва фуқаролик жамияти институтлари ўртасидаги муносабатларнинг аниқ чегараларини акс эттирган, мазкур муносабатларни ҳуқуқий тартибга солишга хизмат қиладиган ягона қонун қабул қилиш

зарурати мавжуд эди [13]. Бу айниқса, нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамияти институтлари фаолияти жадаллик билан юксалиб бораётган ҳозирги даврда муҳим аҳамиятга эга.

“Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси”да илгари сурилган таклифлар асосида 2014 йил 25 сентябрда “Ижтимоий шериклик тўғрисида”ги Қонун қабул қилинди. Мазкур қонун 2015 йил 1 январдан бошлаб кучга кирди. Ушбу қонунда ижтимоий шерикликнинг ташкилий, ҳуқуқий, институционал, молиявий жиҳатлари ўз ифодасини топган [14]. Хусусан, “Ижтимоий шериклик тўғрисида”ги Қонуннинг 3-моддасига асосан: “Ижтимоий шериклик давлат органларининг нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари билан мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурларини, шу жумладан тармоқ, ҳудудий дастурларни, шунингдек норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ҳамда фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига дахлдор бўлган бошқа қарорларни ишлаб чиқиш ҳамда амалга ошириш борасидаги ҳамкорлигидир” [1].

Демак, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ҳам нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари билан юқорида қайд этилган қатор йўналишларда ижтимоий шерикликка киришиши мумкин. Бундай шериклик муносабатларини бугун амалда бир қатор ҳолатларда кузатишимиз мумкин. Масалан, ички ишлар органлари томонидан жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликда қатор тадбирлар ўтказилмоқда. Бунга маҳалла билан ҳамкорликда ташкил этилаётган жойларда болалар спортини ривожлантириш, уларнинг бўш вақтларини мазмунли ташкил этиш соҳасидаги амалий ишларни мисол сифатида кўрсатишимиз мумкин.

“Ижтимоий шериклик тўғрисида”ги Қонуннинг 5-моддасида давлат ва нодавлат ташкилотлари ўртасидаги ижтимоий шерикликнинг қуйидаги соҳалари алоҳида кўрсатилган:

аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, қўллаб-қувватлаш ва унинг ижтимоий фаоллигини ошириш;

аҳолининг бандлигини таъминлаш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни, фермерликни ривожлантириш;

атроф-муҳитни, аҳолининг соғлиғини муҳофаза қилиш ва соғлом турмуш тарзини қарор топтириш;

ҳар томонлама баркамол ва соғлом ёш авлодни шакллантириш, ёшларга билим бериш, уларни маънавий-ахлоқий жиҳатдан тарбиялаш ва касбга йўналтириш;

оналик ва болаликни, шунингдек хотин-қизларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларнинг мамлакат ижтимоий-сиёсий, социал-иқтисодий, маданий ҳаётида тўлақонли иштирок этишини таъминлаш, соғлом оилани шакллантириш;

фан, таълим, ахборотлаштириш, маданият ва спортни ривожлантириш;

аҳолининг ҳуқуқий билимлари, ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини юксалтириш, фуқаролик жамияти ва демократик ҳуқуқий давлат асосларини мустаҳкамлаш;

миллатлараро, маданиятлараро тотувлик ва фуқаролар тотувлиги ғояларини мустаҳкамлаш, кўп асрлик, анъанавий маънавий-ахлоқий ҳамда тарихий-маданий қадриятларни тиклаш ва сақлаш;

истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш [1].

Юқорида қайд этилган йўналишларнинг барчаси бўйича ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ва фуқаролик жамияти институтлари ҳамкорлигини амалга ошириш мумкин. Масалан, “2016 - Соғлом она ва бола йили” доирасида қонунда белгиланган “ҳар томонлама баркамол ва соғлом ёш авлодни шакллантириш, ёшларга билим бериш, уларни маънавий-ахлоқий жиҳатдан тарбиялаш ва касбга йўналтириш” йўналишида ўзаро ҳамкорлик қилиш мумкин. Масалан, Прокуратура органлари вояга етмаганлар билан тушунтириш-тарғибот ишларини амалга оширишда мазкур йўналишдаги нодавлат ташкилоти билан, ёки ички ишлар органлари ёшларни спортга кенг жалб этишда спорт федерациялари билан, ёхуд адлия органлари ёшларни касбга йўналтириш соҳасидаги жамоат бирлашмаларига кенг имконият яратиш орқали, шунингдек, Омбудсман ёш аёллар, болалар ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликни ташкил этиш орқали “Ижтимоий шериклик тўғрисида”ги Қонуннинг 5-моддаси биринчи банд тўртинчи хатбошисида кўрсатилган йўналишда муайян чора-тадбирларни амалга оширишлари мумкин.

Ҳозирги кунда юқорида қайд этилган ҳуқуқий асосларга таянган ҳолда айрим йўналишларда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ҳамда нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари ўртасида ўзаро ҳамкорлик йўлга қўйилган. Масалан, 2013 йилда Ўзбекистон Республикаси Бош Прокуратураси ва Фуқаролик жамияти шаклланишини мониторинг қилиш мустақил институти ўртасида ўзаро ҳамкорлик бўйича Меморандум имзоланган. Мазкур ҳамкорлик Дастури асосида икки ташкилот ўртасида бир қатор масалалар юзасидан келишувлар мавжуд. Масалан, ўзаро ахборот алмашиш, биргаликда тадбирлар ўтказиш ва х.к [12].

Мазкур ҳуқуқий асосларни янада такомиллаштириш бугунги куннинг энг муҳим масалаларидан бири эканини эътироф этган ҳолда амалдаги қонун ҳужжатларини янада такомиллаштириш юзасидан аниқ амалий таклиф ва тавсиялар ҳақида фикр юритамиз.

Ўзбекистон Республикасининг Конституциясида, “Ижтимоий шериклик тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунида давлат ва фуқаролик жамияти институтларининг ўзаро ҳамкорлигига оид нормалар мавжуд бўлса-да, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолиятини тартибга соладиган айрим қонунларимизда бу масалага етарлича эътибор қаратилмаган. Масалан, Ўзбекистон Республикасининг “Прокуратура тўғрисида”ги Қонунида прокуратура органларининг жамоат ташкилотлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари билан ўзаро ҳамкорлигига оид махсус нормалар мавжуд эмас. Албатта, прокуратура органларининг барча фаолиятини қонунда акс эттиришнинг имкони йўқ. Лекин, Ўзбекистон Республикасининг Конституциясининг 121-моддаси иккинчи қисмида: “Қонунийлик ва ҳуқуқий тартиботни, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилишда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга жамоат ташкилотлари ва фуқаролар ёрдам кўрсатишлари мумкин” - дея акс эттирилган қоида тармоқ қонунларида ёритилиши ҳамда уларнинг ижро механизмлари аниқ кўрсатилиши лозим деб ҳисоблаймиз.

Ўзбекистон Республикасининг “Прокуратура

тўғрисида”ги қонунига прокуратура органларининг фуқаролик жамияти институтлари билан ҳамкорлигини белгилайдиган, мазкур ўзаро ҳамкорлиқнинг ҳуқуқий механизмларини акс эттирадиган қўшимчалар киритилиши мақсадга мувофиқдир [6].

Бизнинг фикримизча, аввало “Прокуратура тўғрисида”ги Қонуннинг 4- моддасидаги “Прокуратура органлари фаолиятининг асосий йўналишлари»га “Прокуратура органларининг аҳолининг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтиришда, ҳуқуқий тарғибот ишларини амалга оширишда надавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари билан ҳамкорлиги” мазмунидаги норма қўшимча сифатида киритилиши мақсадга мувофиқдир. Мазкур Қонуннинг амалдаги таҳриридаги 4-модданинг охири хатбошисида “қонун ижодкорлиги фаолиятида ҳамда жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш ишида иштирок этиш” - мазмунидаги норма бўлсада, унинг амалий механизми ёритиб берилмаган.

“Ижтимоий шериклик тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни ҳам фуқаролик жамиятининг бошқа институтларининг ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар билан ўзаро ҳамкорлигини кучайтириш нуқтаи назаридан янада такомиллаштирилиши мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз. Мазкур Қонунда ижтимоий шериклик субъектларининг олтита ҳамкорлик йўналишлари кўрсатилган бўлса-да, айнан ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар билан надавлат ташкилотларининг ўзаро ҳамкорлиқда амалга оширадиган фаолият йўналишлари аниқ қайд этилмаган.

Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар надавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари билан асосан, аҳолининг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтириш, ҳуқуқий тарғибот ишларини амалга ошириш, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси, ёшларнинг ҳуқуқий тарбиясини кучайтириш борасида ҳамкорликни амалга оширадиган. Фикримизча, ушбу фаолият йўналиши “Ижтимоий шериклик тўғрисида”ги Қонуннинг 6-моддасида ҳамда уни амалга оширишнинг ҳуқуқий механизмлари алоҳида янги моддада акс этиши мақсадга мувофиқдир. Айнан шу йўналишда қонунга қўшимчалар киритилиши лозим деб ҳисоблаймиз.

Шундай қилиб, мамлакатимизда мазкур йўналишда қабул қилинган қонунлар ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг фуқаролик жамияти институтлари билан ҳамкорлигини янги босқига кўтаришга, аҳоли турли қатламларининг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини янада самарали ҳимоя қилишга, юртимизда тинчлик-осойишталик ва ҳалқимиз фаровонлигини таъминлашга хизмат қилиши табиий.

Адабиётлар рўйхати:

1. “Ижтимоий шериклик тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2014 йил, 9-сон, 247-модда.
2. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. 2011 йил. 12-сон, 8-модда.
3. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. 2012 йил. 52-сон, 583-модда.
4. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. 2012 йил. ЎРҚ-322-сон Қонуни.
5. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1991 йил, № 4, 76-модда; 1992 йил, № 9, 363-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажли-

сининг Ахборотномаси, 1997 йил, № 4-5, 126- модда; 1998 йил, № 3, 38-модда; 2004 йил, № 1-2, 18-модда, № 5, 90-модда.

6. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси, 2001 йил, 9-10-сон, 168-модда.

7. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси, 1999 йил., № 5, 115-модда.

8. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2010 йил, 12-сон, 549-модда.

9. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1996 йил, 1-сонга илова.

10. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2003 йил, 9-10-сон, 141-модда.

11. Ахмедшаева М.А. Нажимов М.К. Ижтимоий шериклик – демократик янгиланишларнинг муҳим омили. Халқ сўзи газетасининг расмий веб-сайти: <http://xs.uz>; Хамидова К. Ижтимоий шериклик муносабатларининг мустаҳкам ҳуқуқий асоси. Адолат газетасининг расмий веб-сайти: <http://adolat.uz>; Ширинов Ж. Ижтимоий шериклик – фуқаролик жамиятининг муҳим шarti. Ҳуқуқ ва бурч газетасининг расмий веб-сайти: <http://huquqburch.uz>; Якубов Ш.У., Яшнарьбеков А.Я. Ижтимоий шерикликнинг ташкилий-ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш – давр талби. Демократлаштириш ва инсон ҳуқуқлари. 2012 йил. №1. – Б. 24-26.

12. “Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишда прокуратура органларининг фуқаролик жамияти институтлари билан ўзаро ҳамкорлиги” мавзусида илмий-амалий конференция материалларидан.

13. Набираев А. Ижтимоий шериклик - фуқаролик жамияти институтлари ва давлат тузилмалари ўзаро муносабатларининг ўзаги. Фуқаролик жамияти. 2011. № 3 (27). – Б. 26-28; Абдураимова Н. Ижтимоий шерикликнинг ҳуқуқий асослари. Ўзбекистон миллий ахборот агентлигининг расмий веб-сайти. <http://uza.uz>.

14. Хамидова К. Ижтимоий шериклик муносабатларининг мустаҳкам ҳуқуқий асоси. Адолат ижтимоий-сиёсий газетасининг расмий веб-сайти: <http://adolat.uz>.